

27090 - چگونگی انجام حج برای خود یا دیگری به طور مختصر

سوال

امسال قصد دارم به جای پدرم که از دنیا رفته است حج را به جای بیاورم. خودم چند سال پیش حج را انجام داده‌ام و از شما می‌خواهم بهترین روش انجام حج را بر اساس سنت برای من توضیح دهید و بیان کنید تفاوت انواع حج به چه صورت است؟ کدام یک بهتر است که انسان برای خودش انجام دهد؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولاً:

این خلاصه‌ی کارهایی است که شخص حاجی بر اساس سنت صحیح انجام می‌دهد:

۱- حاجی روز هشتم ذی الحجه از مکه یا هر جا که به حرم نزدیک‌تر بود احرام می‌کند و همان کارهایی را انجام می‌دهد که هنگام احرام برای عمره انجام داده بود، یعنی غسل و خوشبویی و نماز و نیت احرام حج می‌کند و لبیک می‌گوید. روش لبیک برای حج مانند لبیک عمره است، جز این که به جای گفتن **لَبَّيْكَ عُمْرَةً** می‌گوید: **لَبَّيْكَ حَجًّا** و اگر ترسید مانعی او را از کامل کردن حجش باز ندارد شرط می‌گذارد و می‌گوید: **وَإِنْ حَبَسَتْنِي حَابِسٌ فَمَحَلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي** یعنی: اگر مانعی مرا باز داشت، خارج شدن من از احرام همانجایی است که باز مانده‌ام. اما اگر نمی‌ترسید شرط نمی‌کند.

۲- سپس به **مِنَى** می‌رود و شب را آنجا می‌ماند و نمازهای ظهر و عصر و مغرب و عشاء را آنجا به جا می‌آورد.

۳- با طلوع خورشید روز نهم ذی الحجه به **عرفه** می‌رود و نماز ظهر و عصر را در وقت ظهر به صورت قصر (دو رکعتی) انجام می‌دهد و سپس تا مغرب به دعا و ذکر و استغفار می‌پردازد.

۴- با غروب خورشید به سوی **مزدلفه** می‌رود و نماز مغرب و عشاء را هنگام رسیدن به مزدلفه به جا می‌آورد. سپس شب را آنجا می‌ماند و نماز صبح را می‌خواند و تا پیش از طلوع خورشید به ذکر و دعا می‌پردازد.

۵- سپس به سوی **منی** می‌رود و جمره‌ی عقبه را که آخرین جمره و نزدیک‌ترین آن به مکه است با هفت سنگریزه‌ی پی در پی می‌زند. هر سنگریزه تقریباً به اندازه‌ی یک هسته‌ی خرما است و با هر بار پرتاب آن تکبیر می‌گوید.

۶- سپس قربانی‌اش را انجام می‌دهد. قربانی یک گوسفند یا یک هفتم شتر یا یک هفتم گاو است. (یعنی هر فرد باید یک گوسفند قربانی کند، اما هفت نفر می‌توانند یک شتر یا یک گاو را به صورت مشترک قربانی کنند).

۷- سپس مردان سر خود را می‌تراشند، اما زنان تنها موی خود را کوتاه می‌کنند و کوتاه کردن موی زنان به این صورت است که به اندازه‌ی یک بند انگشت از همه‌ی موهای سر خود کوتاه می‌کند.

۸- سپس به مکه می‌رود و طواف حج را انجام می‌دهد.

۹- آنگاه به منی باز می‌گردد و شب‌های یازدهم و دوازدهم ذی‌الحجه را آنجا می‌ماند و در روز دوازدهم پس از زوال خورشید (وقت نماز ظهر) جمرات سه‌گانه را با هفت سنگریزه‌ی پی در پی رمی می‌کند. به این صورت که از جمره‌ی کوچک - که دورتر از مکه است - شروع می‌کند و سپس جمره‌ی وسط را رمی کند و پس از این دو رمی دعا می‌کند، سپس جمره‌ی عقبه را رمی می‌کند و پس از آن دعا نمی‌کند.

۱۰- پس از پایان رمی جمار در روز دوازدهم اختیار دارد که تعجیل کند و از منی بیرون آید، یا آنکه تاخیر نماید و شب سیزدهم را در آنجا بماند و در روز سیزدهم جمرات سه‌گانه را مانند روز پیشین رمی کند، که تاخیر بهتر است و واجب نمی‌شود مگر آنکه هنگام غروب روز دوازدهم در منی باشد که در این صورت باید روز سیزدهم ذی‌الحجه رمی جمرات سه‌گانه را پس از زوال خورشید انجام دهد. اما اگر بدون اختیارش هنگام غروب روز دوازدهم در منی بود مانند اینکه قصد سفر کند اما به سبب ترافیک یا مشکلی دیگر تا غروب آنجا بماند، در این حالت تاخیر نمودن برای وی الزامی نیست، زیرا بدون اختیار تا غروب در منی بوده است.

۱۱- با پایان این روزها اگر قصد بازگشت داشت، پیش از بازگشت هفت دور طواف وداع را به جای می‌آورد. اما زنی که در عادت ماهیانه یا خون‌ریزی پس از زایمان است طواف وداع ندارد.

۱۲- اگر به جای کس دیگری حج را به جا می‌آورد - فرقی نمی‌کند این شخص خویشاوند وی باشد یا خیر - باید حتما پیش از آن حج خودش را به جای آورده باشد. اما روش انجام حج نیابتی تفاوتی با حج خود شخص ندارد جز آنکه هنگام لبیک حج می‌گوید: **لبیک عن فلان** یعنی به جای فلانی (ونام او را می‌آورد) لبیک گویم. همچنین هنگام دعا در مناسک حج هم برای خود و هم برای شخصی که حج را برایش به جای می‌آورد دعا می‌کند.

ثانیا:

حج بر سه نوع است: تمتع و قرآن و افراد.

تمتع: یعنی در ماه‌های حج (شوال و ذوالقعدة و ده روز اول ذی‌الحجه) برای عمره احرام کند و سپس عمره‌اش را به پایان

رساند و پس از آن در روز ترویبه‌ی همان سال از مکه یا نزدیک آن به قصد حج احرام کند.

قران: یعنی اینکه به نیت عمره و حج همراه یکدیگر احرام نماید و تا روز نحر (قربانی) از احرام بیرون نیاید. یا آنکه به نیت عمره احرام کند و پیش از طواف عمره نیت حج را نیز به آن اضافه کند.

افراد: به این صورت که از میقات یا در صورتی که مقیم مکه یا جایی نزدیک‌تر از میقات به مکه است، در همانجا احرام نماید و در صورتی که قربانی همراه دارد تا روز نحر در احرام باقی بماند، اما اگر قربانی با خود ندارد برایش مشروع است که حج خود را فسخ و به عمره تبدیل کند و طواف و سعی را به جای آورد و سپس موی خود را کوتاه کند و از احرام بیرون آید، همانطور که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به کسانی که به نیت حج احرام کرده بودند و قربانی همراه نداشتند امر فرمودند. همینطور شخص قارن اگر قربانی با خود نداشته باشد برای وی مشروع است که حج قران را همانطور که بیان کردیم فسخ و به عمره تبدیل کند.

بهترین این انواع برای کسی که قربانی با خود نیاورده تمتع است زیرا پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به یارانش دستور داد تمتع کنند و بر آن تاکید نمود.

برای آشنایی بیشتر با احکام حج و عمره توصیه می‌کنم به کتاب مناسک حج و عمره اثر شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - مراجعه نمایید.

والله اعلم